

L'únic debat que faltava

La successió a la corona espanyola amb motiu de l'abdicació del rei Joan Carles ha evidenciat l'auge del republicanisme. El debat entre monarquia o república era l'únic que faltava en un Estat que viu la conjuntura política i econòmica més adversa des de la represa democràtica.

Després de 39 anys de franquisme i 39 més de joancarisme, sembla complicat que el príncep Felip VI, a partir del 19 de juny—puga encadenar un mandat tan extens. No tant per l'edat —si fóra capaç d'igualar-los, abandonaria el tron amb 85 anys, nou més dels que té son pare ara— com per les circumstàncies adverses que haurà de superar. No ho té gens fàcil.

L'Estat espanyol que va eixir de la dictadura i va abraçar la represa democràtica, el 1975, era força turbulent: els nostàlgics del règim anterior recelaven d'aquells que parlaven de “reformisme” i dels que directament defensaven la ruptura radical amb el passat. Un Estat que arrossegava un endarreriment enorme però amb bona part de la ciutadania convençuda que aquells canvis millorarien les seues vides. Qui més qui menys sabia que era complicat anar a pitjor.

Quatre dècades més tard, però, la monarquia que va arribar a consolidar-se travessa el seu moment de màxima feblesa, i no sols per les errades comeses pel rei Joan Carles, el cap d'Estat eixint. Els negocis de la seua família també estan sota sospita, així com la sensació que els privilegis de què gaudeixen tots ells són impropis del segle XXI i d'una conjuntura com l'actual, en què la gent anhela decidir sobre totes aquelles qüestions que l'afecten de prop. I el model d'Estat, és clar, n'és una.

Així que el monarca va anunciar el seu adéu, van succeir-se les reaccions i les concentracions en favor d'un referèndum que determine si Espanya ha de ser un regne o una república. Concentracions programades amb només poques hores d'antelació però que, no obstant això, van omplir les principals places de les principals ciutats. I per a dissabte 7 de juny —després del tancament d'aquesta edició— hi havia previstes manifestacions igualment nombroses, tenint en compte la importància de les entitats convocants.

De qualsevol manera, una decisió de tanta volada com aquesta no es podia prendre amb precipitació, sinó que calia

L'anunci de l'abdicació de Joan Carles, el 2 de juny, va motivar concentracions –com aquesta, a Madrid– en favor d'un referèndum sobre el model d'Estat.

deixar el mínim espai per a la sorpresa. Per això el rei Joan Carles va anunciar a començament d'any la seua decisió irrevocable al president del govern, Mariano Rajoy, i al líder de l'oposició, Alfredo Pérez Rubalcaba.

El secretari general socialista fins i tot va tenir temps d'anunciar abans la seua retirada pels mals resultats a les eleccions europees del proppassat 25 de maig. Una dimissió a dos mesos vista, que serà quan els militants del PSOE decideixen el nou líder de la formació. Un temps preciós per evitar una hipotètica revolta interna i que estalvia al nou secretari general d'assumir que renega dels principis republicans que els socialistes porten al seu ADN.

Molt pocs s'han desmarcat de la posició del partit en aquest afer. Únicament el corrent Esquerra Socialista i la branca juvenil del PSOE, les Joventuts Socialistes, s'han posicionat sense embuts en favor d'una consulta democràtica. La resta ha acatat el *tempo* de la successió, que estableix l'aprovació d'una breu llei orgànica i la jura immediata del tron

per part del nou monarca. El secretari general del PSPV-PSOE, Ximo Puig, ha aprofitat l'avinentesa per urgir una reforma constitucional en què es puga debatre "sobre qualsevol cosa". Una reforma que els socialistes ja havien demanat com a solució a l'atzucac sobiranista català, d'altra banda, i que haurà d'anar acompanyada d'un referèndum que la valide.

Un canvi d'època. La reforma de la Carta Magna és una necessitat que fins i tot el president Rajoy ha fet seua en alguna intervenció recent. En canvi, les enquestes conegudes els últims dies no apunten en aquesta direcció. La setmana passada, després de fer-se pública l'abdicació de Joan Carles de Borbó, tan sols un de cada dos espanyols considerava que havia arribat l'hora de modificar la Constitució.

Un text legal aprovat el 1978, que només han pogut votar a les urnes aquells que ara tenen 55 anys o més, menys d'una tercera part de la població, però que significa obrir la capsula dels trons, i no sols dels trons dinàstics.

Més enllà del debat entre monarquia o república, també es posarà sobre la taula un sistema federalitzant que difícilment rebrà el suport del PP, ara com ara el partit majoritari a l'Estat espanyol. És tot just aquesta la via que els socialistes plantegen com a eixida dialogada a l'escac i mat del president de la Generalitat de Catalunya, Artur Mas, i dels seus socis d'Esquerra Republicana, que poden estar a punt d'accedir a l'executiu per tal d'intensificar la pressió sobiranista. Ambdues forces van ser les més votades pels catalans en els darrers comicis europeus i al Parlament i mantenen, és clar, la seua convocatòria de consulta per al 9 de novembre, dos mesos després d'una altra Diada que es preveu multitudinària.

Això i el nou model de finançament, que haurà de pactar-se durant l'any 2015, són les fitxes que els dos principals partits espanyols amaguen als punys per tal de treure-les al tauler i alterar amb elles el rumb iniciat pel Govern català. En aquest sentit, l'accés de Felip VI pot aplanar el camí, atès que hereta el poder dinàstic sense alguns dels prejudicis de

El president del Govern espanyol, Mariano Rajoy, fa la reverència al rei Joan Carles I dijous de la setmana passada, tres dies després que el monarca anunciara la seua abdicació.

son pare, i en teoria, amb idees noves per a redreçar la situació política. Una altra cosa és que això acabe passant, i per aquest motiu, l'abstenció de CiU en la votació de la Llei orgànica de successió a la corona no representa una gaire bona notícia, per als seus interessos, ni tampoc la del PNB, per bé que aquesta fóra més esperada.

Felip VI pot respirar tranquil perquè PP i PSOE –encara majoritaris al Congrés espanyol, qui sap què passarà d'ací a un any i mig– han consensuat un relleu sense soroll i perquè l'estiu és a la cantonada, amb un Mundial de futbol que tornarà a enfervorir les masses i farà re-

puntar el sentiment de pertinença nacional. Però quan torne el setembre arribarà la Diada, i sobretot, els problemes que afecten una societat molt i molt castigada per la crisi econòmica i financera que ja dura més de sis anys.

Amb un índex de desocupació del 26% i un gran nombre de famílies sense cap més ingrés que la pensió dels majors, els símptomes de recuperació econòmica són tan lleugers que se'n van amb la primera brisa que passa. La tensió no ha deixat d'augmentar i la via d'escapament són les urnes, raó per la qual ens dirigim cap a mapes polítics molt fragmentats, en alguns casos directament ingovernables.

La irrupció de formacions noves com ara Podemos –amb un èxit rotund després d'un sol trimestre de vida– denota l'enuig generalitzat i la manca de respostes de part dels governants, obseditos a complir les obligacions que emanen de la Unió Europea, ni que això comporte una erosió progressiva de les condicions de vida dels seus compatriotes.

L'auge dels moviments socials a partir de l'esclat de la bombolla immobiliària i l'inici de la crisi econòmica i financera ha donat protagonisme a moviments com la Plataforma d'Afectats per la Hipoteca (PAH) o la dels afectats per les participacions preferents dels bancs, o la dels afectats per les retallades en l'aplicació de la llei de dependència, o a la irrupció dels *iaioflautes*, farts de veure que la generació dels seus néts viurà pitjor que ho va fer la dels seus fills, si és que els néts no han emigrat encara...

Un viatge contra direcció. És aquest desençís global, que ha posat fi al bipartidisme imperant des dels inicis de l'etapa democràtica. I per comptes de fugir-ne, prohoms de les dues formacions fins ara hegemòniques a l'Estat espanyol veuen amb bons ulls la conformació d'un Govern de concentració inèdit fins ara. Una *grosse coalition* que ja funciona al Parlament d'Estrasburg i al motor de la UE que és Alemanya. Les declaracions de l'ex-president Felipe González anaven per aquesta via, i la seua crítica desbocada a formacions com ara Podemos, que han recollit una part destacable de l'antic vot socialista, engrandeix la distància entre els electors progressistes i el seu partit de referència en les darreres dècades.

La renúncia a obrir ara el debat sobre monarquia o república, una renúncia tutelada per un Pérez Rubalcaba de *corpore insepulto*, aboca encara més alcohol sobre la ferida. I el distanciament entre el principal partit de l'oposició i el seu electorat tradicional s'eixampla sense remei.

De la seua banda, la dreta antimonàrquica, que n'hi ha i bastant, també ha preferit de posar sordina. Els diaris monàrquics de mena i els que no ho han estat mai coincideixen aquests dies a lloar la figura de Joan Carles i a emfasitzar la preparació del príncep hereu.

La capacitat de reinventar-se de populars i socialistes marcarà, en bona mesura, l'èxit del regnat de Felip VI. Si els

Rubalcaba ha dimitit com a líder del PSOE però no marxarà fins que la successió reial haja culminat. González no veuria malament un govern PP-PSOE.

uns i els altres no són capaços de renovar tant els seus equips –el nou monarca és 13 anys més jove que l'actual president del Govern– com les seues maneres, la crisi institucional en què es pot veure immersit l'Estat espanyol marcarà un abans i un després.

L'immobilisme demostrat per la dreta en matèries sensibles com ara la qüestió territorial o la política econòmica, i la manca de respostes de la socialdemocràcia als reptes de l'era contemporània han allunyat el PP i el PSOE dels seus electors. Dels 21,5 milions de vots que van

sumar en les eleccions estatals del 2008 als 17,9 milions que van reunir en els mateixos comicis del 2011, la pèrdua de suports era de 3,6 milions. En les europees d'enguany han obtingut 7,6 milions de sufragis, més de 5 milions menys que els 12,7 de les europees del 2009.

Són cinc milions de votants que els costarà de recuperar però que segurament no s'entossudiran a buscar de nou. L'estratègia implica mobilitzar en favor seu els altres 8 milions que sí que voten en les eleccions estatals i que poden afavorir la conformació de majories re-

lativament estables: del PP amb UPyD o del PSOE amb IU, per exemple.

El futur del príncep és a les mans d'aquests 8 milions de persones, de com reaccionaran en els processos electorals que hi haurà durant el 2015. Si obrin un període d'incertesa política, la situació econòmica no millora gaire i el procés català avança amb pas ferm, el repte de Felip d'ocupar el tron 39 anys més, com Franco i com Joan Carles, no passarà de ser una utopia.

Víctor Maceda

La corona embrutada

Dos mallorquins han tingut una part de responsabilitat en la renúncia de Borbó a la Prefectura de l'Estat. L'un és Antonio Diéguez, diputat del PSIB-PSOE al Parlament il·lenc. L'altre, José Castro, el jutge d'instrucció del celebèrrim cas *Urdangarín-Borbó*. És pertinent l'interrogant de si, sense el cas de corrupció més famós que ha afectat la monarquia espanyola, a hores d'ara s'hauria produït l'abdicació. Sens dubte, la situació política hi ha influït i, sobretot, la mala salut del rei, que cada vegada és més evident. Però ni l'una ni l'altra justifiquen la caiguda en picat de la valoració de la monarquia entre

Els esquitxos pel cas Urdangarín-Borbó embruten la monarquia i són part de la raó de l'abdicació.

els ciutadans, que és, al capdavall, allò que la renúncia intenta aturar, perquè posa en perill el futur de la corona.

Pèrdua de confiança. Entre març de 1994 i febrer de 2003 l'estimació

popular de la monarquia va mostrar una lleugera tendència a la baixa, segons el Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS). Dels 7,5 punts inicials sobre 10 passà a 6,2. A què responia la baixada?

A començament dels anys 90, quan la valoració de la corona es mantenia entre el 7 i el 8 sobre els 10 punts, les notícies crítiques sobre la monarquia brillaven per la seva absència en els grans mitjans de comunicació. Tots formar part del mur de silenci que impedia que els ciutadans coneguessin res que pogués embrutar la imatge de la corona. Molt pocs s'atreïen a trencar la norma. Entre aquests últims, s'hi comptava EL TEMPS. Va ser en aquestes mateixes pàgines quan en data tan llunyana com el 17 d'agost de 1992, en el número 462, es podia llegir un dels primers treballs periodístics publicats a l'Estat sobre aspectes